WWF Suomi
Lintulahdenkatu 10
00500 HELSINKI

Puh (09) 7740 100
wwf.fi
panda.org

Ympäristövaliokunta 13.11.2025

Viite: O 50/2025 vp

Asia: Venäjän hyökkäyssodan aiheuttamat ympäristötuhot Ukrainassa

WWF Suomi ja WWF Ukraina kiittävät mahdollisuudesta lausua Venäjän hyökkäyssodan aiheuttamista ympäristötuhoista Ukrainassa. WWF pitää erinomaisena, että Suomi tukee Ukrainassa erityisesti ympäristöturvallisuutta ja että ympäristöyhteistyö on yksi Suomen tuen painopistealueista.

Suomi on osoittanut johtajuutta tukemalla Ukrainan ympäristövalvontaa ja vesi- ja ilmanlaadun seurantaa sekä toimimalla yhdessä Saksan ja Bulgarian kanssa Ukrainan rauhansuunnitelman ympäristöturvallisuuden työryhmän (Point 8) rinnakkaispuheenjohtajana. Tämä avaa Suomelle ja suomalaisille toimijoille erinomaiset edellytykset tukea Ukrainaa laaja-alaisesti sekä kestävän rauhan rakentamisessa. On myös myönteistä, että ympäristö- ja ilmastokysymykset on jo huomioitu jälleenrakennuksen suunnittelussa.

Ympäristöllä ja luonnonvaroilla on keskeinen rooli Ukrainan jälleenrakennuksessa – kuten niillä oli maan taloudelle myös ennen sotaa. Sota on tuhonnut ympäristöä Ukrainassa massiivisesti (tiivistelmä tuhoista lausunnon lopussa).

Pyydämme ympäristövaliokuntaa huomioimaan lausunnossaan seuraavat seikat:

1. **Luontopositiivinen ja ilmastokestävänä jälleenrakennus**
   Ukrainan jälleenrakennuksen tulee olla luontopositiivista, ilmastokestävää ja osallistavaa – ei paluuta vanhaan. Tämä tarkoittaa, että kaikkien hankkeiden ympäristö- ja ilmastovaikutukset on arvioitava ennen toteutusta (ympäristövaikutusten arviointi EIA ja strateginen ympäristöarviointi SEA). Luontopohjaiset ratkaisut, kuten suojelualueiden, kosteikkojen ja tulvatasanteiden ennallistaminen sekä hajautettu uusiutuva energia, vahvistavat Ukrainan resilienssiä, mahdollistavat kestävän talouskasvun ja auttavat torjumaan tulevia ympäristöriskejä.
2. **Kansalaisyhteiskunnan rooli**
   Suomen tuella Ukrainalle on edistettävänykyistä vahvemmin kansalaisyhteiskunnan roolia osana demokratiaa ja jälleenrakennusta. Kansalaisjärjestöt, akateeminen yhteisö ja vapaa media tukevat hyvää hallintoa ja kansalaisten luottamusta. Suomen tulisi varmistaa, että nämä toimijat voivat saada tukea Ukrainan jälleenrakennuksessa ja sen seurantamekanismeissa.
3. **Ympäristövaikutusten mittaaminen ja avoin raportointi**
   Kestävä päätöksenteko edellyttää tieteellisesti todennettua tietoa ja avointa ympäristöseurantaa. Suomen tuen tulee perustua avoimeen dataan ja mahdollistaa kansalaisyhteiskunnan osallistuminen päätöksenteon ja seurannan eri vaiheissa.
4. **Korruption torjunta ja luonnonvarasektori**
   Suomen tulee varmistaa, että kaikki tuki Ukrainalle vahvistaa avoimuutta, osallistumista ja hyvää hallintoa. Ukrainassa on Euroopan suurimmat metsävarat, mukaan lukien ainutlaatuisia vanhoja metsiä, ja erityisesti metsäsektorilla tarvitaan metsävarojen kestävän käytön suunnittelua: läpinäkyviä puumarkkinoita, laittomien hakkuiden torjuntaa

sekä digitaalista jäljitettävyyttä ja riippumatonta auditointia koko arvoketjussa sekä valtionyhtiö 'Forests of Ukraine' toiminnan läpinäkyvä yhtiöittäminen. Metsien suojeleminen ja kestävä hallinta ovat keskeisiä myös maan EU-lähentymiselle (WWF Ukraine Forestry and Corruption Report, 2024).

5. **Vihreä siirtymä ja yritysvastuu**
   Suomen kehitysyhteistyövaroja käytetään osin tukemaan suomalaisten yritysten toimintaa Ukrainassa. Tämä tuki tulee kanavoida vihreän siirtymän ja ilmasto- sekä luontotavoitteiden edistämiseen. Kaikkien, erityisesti julkisella rahoituksella tuettujen hankkeiden, on täytettävä EU:n "Do No Significant Harm"-periaate (DNSH), jonka mukaan mikään toimi ei saa aiheuttaa merkittävää haittaa luonnolle tai ilmastolle.

Venäjän hyökkäyssodan aiheuttamat ympäristötuhot

1. **Metsät ja maaekosysteemit**

- Arviolta kolme miljoonaa hehtaaria Ukrainan metsistä on jo vahingoittunut sodan seurauksena – syinä metsäpalot, pommitukset, hakkuiden lisääntyminen ja räjähtämättömien ammuksien saastuttamat alueet (lähde: Suspilne media).
- Ukraina on tällä hetkellä maailman miinoitetuin maa. Noin 139 000 neliökilometriä maata, eli lähes neljäsosa Ukrainan pinta-alasta, on räjähteiden saastuttamaa, mikä merkittävästi estää metsien ja maatalousmaiden ennallistamista (Ukrainan ympäristöministeriö MEPR, Ecozagroza).
- Ukrainan metsien hiilinielukyky on heikentynyt noin 1,7 miljoonalla tonnilla CO_2-päästöjä -määrä, joka vastaa esimerkiksi Suomen henkilöautoliikenteen vuosittaisia päästöjä. Tämä heikentää Ukrainan ilmastonkestävyyttä ja hiilineutraaliustavoitteita. (MEPR).
- Sotatila yhdistettynä heikon hallinnon ja metsätalouden korruptioriskeihin on heikentänyt metsäsektorin taloudellista resilienssiä ja kykyä tukea jälleenrakennusta. Heinäkuussa 2025 Ukrainan hallitus antoi asetuksen, joka asetti nollakiintiön käsittelemättömän puutavaran (paitsi männyn) viennille, koska kotimaiset puuvarannot ovat ehtyneet (lähde).

2. **Vesivarat**

- Kakhovkan padon tuhoutuminen kesäkuussa 2023 aiheutti laajoja tulvia ja vakavaa ympäristön pilaantumista Dneprin alajuoksulla. Padon tuho johti tuhansien hehtaarien maatalousmaan kuivumiseen ja kastelujärjestelmien tuhoutumiseen. Tuhoutumisen vuoksi noin 700 000 ihmistä jäi ilman pääsyä puhtaaseen juomaveteen. (WWF, MEPR)
- Padon tuhojen ympäristövahinkojen kokonaisarvo on arvioitu 77,8 miljardiksi hryvniaksi (UAH) (noin 1,60 mrd euroa). Veden menetys oli yhteensä 14,395 km^3, ja vaikutukset ulottuivat 1 144 kotitalouteen sekä 63 447 hehtaarin metsäalueiden tulvimiseen. Kasteluvesilähteet hävisivät 94-prosenttisesti Hersonin, 74-prosenttisesti Zaporižžjan ja 30-prosenttisesti Dnipropetrovskin alueilta. (MEPR)
- Yleisesti ottaen kevääseen 2025 mennessä 744 vesihuoltoinfrastruktuurin kohdetta oli vaurioitunut tai tuhoutunut. Arviolta noin 8,5 miljoonalla ukrainalaisella oli rajoitettu pääsy puhtaaseen veteen. (MEPR)
- Laajamittainen kemikaali- ja öljysaastuminen uhkaa suuria valuma-alueita ja juomavesivaroja vuosikymmeniksi eteenpäin. Samalla maatalouden siirtyminen uusille alueille ja tehostunut kastelu lisää painetta aroekosysteemeihin.

3. **Biodiversiteetti**

- Arvioiden mukaan monien lajien kannat ovat romahtaneet, ja laajoja elinympäristöalueita on tuhoutunut tai pahoin heikentynyt.
- Vaurioiden kattava arviointi on edelleen vaikeaa, koska monet alueet ovat miinoitettuja tai muuten turvattomia (MEPR).

4. **Suojelualueet, kosteikot ja Ramsar-kohteet**

- Noin 21 % Ukrainan suojelualueverkostosta on kärsinyt sodan vaikutuksista tai tuhoutunut. Esimerkiksi Serebrianskyin (Serebrianske) metsäalue Luhanskin alueella on lähes kokonaan palanut ja tuhoutunut (MEPR)
- Ukrainan suojelualueista vähintään 1,24 miljoonaa hehtaaria (suunnilleen Etelä-Suomen kokoinen alue) on vahingoittunut, mukaan lukien 812 kohdetta (MEPR). Yli 500 suojelualuetta (noin 0,8 milj. ha) on edelleen Venäjän miehittämiä (WWF Ukraina).
- Lähes 2,9 miljoonaa hehtaaria Emerald Network -alueita ja 17 kansainvälisesti merkittävää Ramsar-kosteikkoa ovat parhaillaan vaarantuneita (WWF Ukraina).

5. **Sota heikentää hallintoa ja yhteiskuntaa**

- Sota heikentää hallintoa ja tiedonkeruuta, lisää korruptioriskejä ja kaventaa kansalaisten osallistumismahdollisuuksia (lähde: Save Dnipro).
- Päätöksiä joudutaan usein tekemään puutteellisen tiedon pohjalta, mikä voi johtaa virheellisiin ratkaisuihin ja tämä voi lukita ympäristöhaitat vuosikymmeniksi eteenpäin.

WWF haluaa korostaa, että Venäjän hyökkäyssodan aiheuttamien massiivisten ympäristötuhojen korjaaminen Ukrainassa on mahdollista vain, jos jälleenrakennus on vihreä, avoin ja osallistava. Suomen ja EU:n tuen – sekä julkisen että yksityisen sektorin kautta – tulee perustua kestävyyden, demokratian ja hyvän hallinnon vahvistamiseen.

Maailman Luonnon Säätiö (WWF)
Suomen rahasto sr

Elina Erkkilä
Suojelujohtaja

Mari Pasula
Kansainvälisen politiikan asiantuntija